

Dekkingen in theorie en praktijk: net even anders....

Bij een nestje fokken komt veel kijken. Om te beginnen de dekking: mensen denken vaak dat dit 'vanzelf' gaat. Niets is minder waar: de reu wil niet dekken, de teef niet gedekt worden, het ligt aan de reu, nee hoor, aan de teef, het is te vroeg, nee te laat, de combinatie is niet goed... Ook ervaren fokkers staan nog regelmatig voor verrassingen. Daarom legde ondergetekende haar oor te luisteren bij Limmie van der Woude, inventarisator voor de NVSW in rayon 3, zelf al jaren wetterhouneigenaar en fokker. In de praktijk geeft zij regelmatig advies, ook over dekkingen.

Hoe oud moet de hond zijn?

Voor de reu maakt dit niet uit, als hij eraan toe is dekt hij. Vergelijk het met het moment waarop hij voor het eerst zijn poot optilt: de een doet dat als ie zeven maanden is, de ander als hij anderhalf jaar is. Een maximumleeftijd is er niet. Hij dekt zolang hij dat fysiek kan (zo wilde een 10-jarige wetterreu graag dekken, maar zakte daarbij door zijn achterpoten, het dekken lukte hem niet meer.....).

Voor de teef geldt een ander verhaal. Zij moet zowel fysiek, als ook geestelijk, aan een nest toe zijn. Wetters zijn vaak laat loops: een eerste loopsheid op tweejarige leeftijd komt voor. Wetterteven worden soms maar een maal per jaar loops (normaal is twee maal per jaar). De teef moet in elk geval minimaal twee maal een goede cyclus hebben doorlopen. Verder moet het niet meer zo'n spring-in-'t-veld zijn, maar ze moet rustiger zijn, en een stabiele cyclus hebben voor ze een nest krijgt. Ze moet volwassen genoeg zijn: de dracht en de verzorging en opvoeding van puppen vergt heel veel van de teef. In de praktijk komt het erop neer dat de meeste teven voor het eerst gedekt worden als ze zo'n tweeëneenhalf jaar zijn. Eis van de NVSW is dat de eerste dekking moet plaatsvinden voordat de teef vijf jaar is.

Hoe kies ik een reu?

Een voordeel is het als een van de partners ervaring heeft. Een ervaren reu dekt wel. De laatste tijd zijn er vaak combinaties van onervaren honden en dat gaat soms wel moeizaam. Een tweede dekking gaat makkelijker dan de eerste.

Als je wilt gaan fokken is het belangrijk om te gaan kijken (en luisteren naar de verhalen) bij de fokkersdagen, de clubmatch, of op tentoonstellingen. Voor advies kun je terecht bij de fokadviescommissie, ook dien je daar de dekaanvraag voor de teef in.

Voor de keus welke combinatie het moet worden ga je als volgt te werk. Je bepaalt eerst aan de hand van de afstamming en het inteeltpercentage welke hond er bij kan. Dan kijk je naar de teef: welke tekortkomingen en welke pluspunten heeft ze, welke zwakke punten (zoals vacht, krul, staart, te steil, te lang) heeft ze, je selecteert naar karakter en gewenste kleur: het oog wil ook wat.... Je houdt rekening met de gezondheid. Je kiest welk type gewenst is (zwaar/ licht/ grootte). Je kunt ook uitrekenen of de combinatie bioritmisch bij elkaar past. Bioritme is beschreven door wijlen Fokko Huisman in zijn boek Fokken met rashonden. Het komt erop neer dat er in elk leven een bioritme is: een golfbeweging van de plus naar de min. Als de combinatie bioritmisch op een lijn zit zullen ze qua lichaam, conditie, gevoel en intelligentie goed bij elkaar passen, en zullen ze vrijwel gelijktijdig in de plus of in de min zitten. Als de teef dan rond de 12^e dag van de loopsheid in de plus zit heeft zo'n dekking een goede kans op resultaat.

Het is aan te bevelen, zeker bij dominante dieren, om de uitgekozen reu en teef kennis te laten maken, bijvoorbeeld door samen een wandeling te maken. Je merkt dan of ze elkaar liggen. Als dat niet zo is, kun je de dekking beter niet door laten gaan. Ze zitten dan namelijk niet op dezelfde golf lengte en zullen ook bioritmisch niet bij elkaar passen.

Een dekking tussen twee dominante dieren zonder dat ze elkaar kennen kan heel heftig verlopen, waarbij er kans is op een teleurstelling als ze elkaar niet mogen.

Dekrijp?

Theoretisch duurt een cyclus bij de teef 21 dagen: gedurende 9 dagen vloeit ze, daarna is ze 9 dagen willig en daarna vloeit ze een paar dagen na.

In de praktijk is een teef normaliter tussen de tiende en de veertiende dag van de loopsheid dekrijp. Het kan echter ook de vijfde of zelfs de eenentwintigste dag zijn! Als teven ouder worden zijn ze meestal later dekrijp.

Het is zaak goed op de teef te letten, zodat de baas hopelijk vanaf de eerste dag ziet dat de teef loops is. Het eerste waaraan je dat ziet is dat ze vloeit. Je begint dan de dagen te tellen.

Aanvankelijk zie je donkerrood gekleurd bloed (bij zwarte teven is dit vaak moeilijk te zien) en na gemiddeld een dag of tien wordt dit lichter van kleur. Als dit heel licht is, ze minimaal bloedt of ze bijna niet meer vloeit zou ze dekrijp moeten zijn. Ook is dan duidelijk te zien dat de vulva zwelt.

Andere signalen zijn het omhoog trekken en ook wel uitdrukken van de vulva, het helemaal opzij leggen van de staart (dit zorgt ervoor dat de reu er makkelijker bij kan) en het 'klaar gaan staan'. Er zijn echter ook teven die 'klaar gaan staan' en staartactie tonen zonder dat ze dekrijp zijn en er zijn reuen die dekken terwijl de teef nog niet dekrijp is. Als je zo'n combinatie hebt getroffen kan de dekking dus lukken maar zullen hier geen pups uit komen.

Ervan uitgaand dat de baas zijn hond en diens gedrag kent, kun je er in zo'n geval voor kiezen de dekking een aantal keren te herhalen. Onlangs werd voor de zekerheid zo'n teef in een periode verspreid over een week vijf keer gedekt, wat leidde tot een behoorlijk nest.

Bij een dekrijpe teef komen er gedurende enkele opeenvolgende dagen tientallen gerijpte eicellen vrij, elk met een levensduur van zes uren. Sperma blijft ongeveer 24 tot 48 uren goed. In de regel laten teven zich zo'n drie of vier dagen dekken. Zoals boven omschreven zijn er echter vele uitzonderingen op de regel: sommige teven laten zich wel twee tot drie weken dekken en gaan dan dus steeds 'klaar staan' zonder dat ze dekrijp zijn, en er zijn teven die zich maar gedurende een paar uur laten dekken. Daarbij kan het uitmaken welke reu er bij is: een teef liet zich door een 'vreemde' reu alleen maar dekken tijdens de dekrijpe periode, terwijl bij een vorige dekking door de eigen reu deze haar een veel langere periode mocht dekken.

Ook kunnen teven een zogenaamde 'gespleten loopsheid' hebben: ze zijn daarbij in staat de cyclus tijdelijk te onderbreken en de boel na een of meer dagen weer op te starten om dan alsnog gedekt te worden. Dit gebeurt wel door invloeden vanuit de omgeving (bijvoorbeeld ingrijpende gebeurtenissen binnen de roedel, het ontbreken van de baas). Bekend is een dekking via zo'n gespleten loopsheid (in dit geval was de baas tijdens de loopsheid op vakantie gegaan) op de 21ste dag. Resultaat: elf pups.

Een reu is prima in staat om te bepalen wanneer de teef dekrijp is. Hij zal alles doen om erachter te komen hoe ver de teef is. Daarbij likt hij de teef, sabbelt en proeft de vulva en ook de urine van de teef, en kan aan de hand van de reuk en smaak de hormonen heel goed inschatten. Er is verschil in dekgedrag van reuen: de ene zal alleen op het moment dat de teef dekrijp is dekken, de ander zal dat een langere periode doen (met daarbij dus het risico van geen bevruchting). Bekend is een dekreu die beide soorten gedrag vertoont: bij hem hangt het ervan af of hij de teef kent.

In de praktijk wordt wel gebruik gemaakt van een gecasteerde en fanatieke schouwreu om te kijken hoe ver de teef is.

Als hulpmiddel om te bepalen of een teef dekrijp is kan door de dierenarts een progesterontest gedaan worden. Daarbij wordt de waarde van het hormoon progesteron in het bloed gemeten. Aan de hand van die meting wordt bepaald hoe ver de teef is. Ook hier kan geen zekerheid worden geboden: de ene teef is dekrijp bij een waarde van 9, de ander pas bij 16 of 18. Zelfs is er een geval bekend van een teef met een waarde van 20 (waarbij de dierenarts normaliter adviseert om maar niet meer naar de reu te gaan) die gedekt is. Resultaat: 8 pups. Advies is om als je met deze test wilt werken tijdig te beginnen met prikken: op de 8^e of 10^e dag. Dan nog blijft het een beetje gokken omdat de waarde soms snel stijgt, en soms erg langzaam (1 per dag). Er zal meestal meerdere keren geprikt moeten worden. Je moet tijdig een dierenarts zoeken die meteen de uitslag kan geven (dat is namelijk niet in elke praktijk het geval).

De dekking: voorspel, dekking en daarna...

Gebruik is dat de teef naar de reu toe komt om gedekt te worden. Tevoren moet de teef goed uitgelaten worden en haar behoeften doen zodat ze hier geen last van heeft bij de dekking. Voer om dezelfde reden de reu niet vlak voor hij moet dekken.

De invloed van de baas kan (ongewild) erg groot zijn. Voor de baas is onthaasten erg belangrijk. Bazen stralen soms uit dat het nu moet gebeuren. Daarmee wordt in feite druk gelegd op de honden. Er is dan een grote kans dat de dekking niet lukt.

Je moet veel rust uitstralen, ontspannen zijn, vooral geen haast hebben en niet constant met de honden bezig zijn. De baas van zowel reu als teef kan zo dominant aanwezig zijn dat er niet gedekt wordt. Er zijn reuen die absoluut niet dekken als hun baas in de buurt is, maar dat wel doen als hij weg is. Het komt ook voor dat de reu niet dekt als de baas van de teef te dicht in de buurt is. Gewoon even naar binnen gaan helpt dan, bovendien is binnen de koffie meestal ook wel klaar....

De beste manier is dat de dekking op een zo natuurlijk mogelijke manier verloopt. Het makkelijkst is het de honden buiten los te laten, zodat de teef kan plassen en de reu kan ruiken, en ze de ruimte hebben om te rennen en spelen. Zorg er wel voor dat ze niet weg kunnen komen, ze kunnen de neiging hebben ver van je weg te lopen. Een hek kan handig zijn. Zorg er ook voor dat het een rustige en veilige plek is waar geen andere honden of dieren komen die de dekking kunnen verstoren.

Als de teef eraan toe is om gedekt te worden is er bijna geen voorspel, maar normaal wordt er eerst gespeeld, daagt de teef de reu uit, vliegen ze elkaar om de nek, hangen ze in de hals, likken en ruiken ze aan elkaar, rennen ze achter elkaar aan, tikken elkaar met de poot op de kop. Reuen kunnen dan ook ongelooflijk gaan kwijlen.

Daarna bespringt de reu de teef. Dat gebeurt meestal meerdere keren voor ze vast komen te zitten (koppelen). Na het koppelen moet je in elk geval de teef vasthouden zodat ze niet weg kan. Dit om te voorkomen dat de honden zichzelf of de partner beschadigen. Zeker onervaren teven willen er vaak vandoor als ze vastzitten, en moeten dan goed vastgehouden en gerustgesteld worden. Als je met z'n tweeën bent kun je ook de reu ondersteunen en rustig houden. Op zich redt de reu zich meestal wel, je kunt hem helpen zijn been over de rug heen te halen zodat hij goed gaat staan.

Als de reu erop zit is het een kwestie van inschatten aan de hand van de bewegingen die je ziet of je er al heen moet. Ren er dan vooral niet heen, maar loop behoedzaam hun kant op. Probeer de dekking zo min mogelijk te verstoren.

Het koppelen kan wel even duren: van ongeveer 5 minuten tot 40 minuten, gemiddeld zo'n 25 minuten. Daar zit je dan, meestal op een nogal vreemde plaats....

Fysiek gaat een dekking en koppeling als volgt: de reu heeft een zwellichaam in zijn penis, eerst stoot hij, dan komt er sperma vrij, vervolgens zwelt de penis zodanig dat hij niet meer terug kan. Bij de teef sluiten de kringspieren van de vaginawand zich achter het sterk

gezwollen zwellichaam van de reu. Daarmee is de koppeling een feit en zitten de honden vast. De zaadcellen en verschillende voedingsstoffen worden door de zaadlozing naar binnen gespoten. In de laatste fase van de zaadlozing zorgt een gelei-achtige stof ervoor dat de vagina wordt afgesloten zodat het zaad niet kan teruglopen (overigens stoot de reu bij een volgende dekking hier doorheen).

Een koppeling is dus een gunstig teken. Toch kan een dekking ook tot pups leiden zonder koppeling, maar meestal wordt het dan niks.

Na afloop van de dekking is er –mits de baas het toelaat en niet meteen de teef achterin de auto gooit en weggrijdt- de romantiek: je ziet dan een echt verliefd stel. Vaak liggen ze na afloop lekker naast elkaar moe te wezen. Ze zijn dan heel erg lief voor elkaar. Er wordt gelikt en gewassen, op de plek waar de dekking plaatsvond vindt een uitgebreide bodeminspectie plaats. Soms gaat de reu speeltjes of botjes halen voor zijn teef, of gaat de teef een kleed halen en daar allerlei capriolen mee uithalen.

Het gedrag van de reu na de dekking, als de teef weer naar huis is, kan heel onrustig zijn. Hij zoekt, ruikt overal, hij wil niet of slecht eten, hij huilt, joelt, piept en jankt, vooral 's morgens en 's avonds, en kan uren op de uitkijk zitten wachten of de teef soms weer terugkomt. Deze verschijnselen kunnen wel een week duren. Kortom: hij heeft liefdesverdriet.

Nog een keer?

Een gedekte teef kan nogmaals gedekt worden en dat kan dus onverhoopt ook door een andere reu gebeuren!!! Je krijgt dan een nest met voor een deel wetterhounpups en voor een deel bijvoorbeeld herdertjes. Pas na ongeveer een week is de teef veilig, als ze dan nog gedekt zou worden zouden in principe de eitjes al bevrucht moeten zijn en de rest afgestorven. Ook na de dekking moet je je teef dus goed in de gaten blijven houden en niet bij andere reuen laten. Mocht er toch een ongewenste dekking plaatsvinden dan wordt wel overgegaan tot het door de dierenarts laten toedienen van een hormoneninjectie, waardoor een dracht voorkomen wordt. Overleg tevoren goed met de dierenarts omdat dit risico's kan opleveren voor de teef. Om de kans op succes van de dekking te vergroten is het aan te bevelen de teef door de uitgekozen reu te laten herdekken. Dat kun je het beste ongeveer 36 uren na de eerste dekking doen.

Ze doen het niet!

Bazen denken vaak 'het wordt niks meer, we gaan er niet meer heen'...Ze hebben al een dag of vier geprobeerd hun teef gedekt te krijgen en geven dan de moed op. Het advies is: kijk naar de teef en de reu en blijf erheen gaan, het komt meestal wel goed.

Wanneer de teef niet gedekt wil worden, kan het zijn dat ze te jong is en er gewoon niet aan toe is. Ook de houding van de baas kan een rol spelen, zoals eerder omschreven. Maar wanneer de teef de reu afsnauwt, weglooptgedrag vertoont, de auto weer in klimt, of gaat zitten (en blijft zitten), niet veel interesse toont, dan is het gewoon nog te vroeg in de cyclus. Ook de reu zal dan niet echt veel interesse hebben, en niet dekken dan wel niet doorzetten bij een dekking: hij springt er dan soms wel even op. Advies: volhouden!!!

Een enkele keer is er een fysieke oorzaak waardoor een dekking niet lukt. Zo komt het voor dat een teef een heel dik maagdevlies heeft. Dit moet dan door een dierenarts verholpen worden. Ook was er eens een teefje dat bij een ongeluk een trauma aan de achterhand had opgelopen en daardoor niet te dekken bleek: ze gilte het uit. Er kan ook een simpele oorzaak zijn: zo ging een teef ontzettend tekeer telkens als de reu haar besprong, maar ze ging wel 'klaar staan'. Terwijl de bazen stonden te overleggen wat er aan de hand zou kunnen zijn

dekte de reu en zaten ze meteen vast. De teef gilte en piepte: niet normaal. Achteraf bleek de teef een splinter in de vulva te hebben! De dekking leidde niet tot resultaat. Ook conditie of ouderdom (zwakke achterpoten) kan een dekking doen mislukken. Bij afwijkend gedrag moet je je hond altijd door de dierenarts laten controleren.

Een oorzaak die zeker een rol speelt bij zowel teef als reu is dominantie en de plaats in de roedel. Bij wolven, de voorouders van onze honden, planten alleen de roedelleiders dus de alfa-reu en de alfa-teef zich voort om zo een zo sterk mogelijk nageslacht neer te zetten. De andere leden van de roedel mogen niet dekken of gedekt worden. Dit gedrag zien we regelmatig terug bij onze honden en kan de oorzaak zijn dat ofwel de teef niet gedekt wil – lees: mag- worden ofwel de reu niet wil/mag dekken. Een oplossing kan dan zijn om de hond uit de eigen omgeving weg te halen. Zo zou als voor je tweede reu een dekking is afgesproken de alfa reu thuisgelaten kunnen worden en kun je met je tweede reu de teef gaan opzoeken of je kunt bijvoorbeeld je hond laten logeren bij de partner. Houdt er rekening mee dat je hond erg volhardend kan zijn in dit gedrag. Met zo'n hond zal het fokken niet lukken zolang de roedel dezelfde samenstelling heeft. Het komt ook voor dat de baas thuis een reu en een teef heeft en dat de teef alleen door de eigen reu gedekt wil worden en zich niet door een vreemde laat dekken. In zo'n situatie liet een teefje zich na het bezoek aan de dekru, waarbij ze zich absoluut niet liet dekken, eenmaal thuisgekomen meteen dekken door de eigen reu, die overigens gecastreerd was.

Begeleiding

In speciale gevallen kan begeleiding nodig zijn. Sommige teven zijn erg speels, wild en druk en rennen er steeds vandoor als de reu springt. De reu kan daar onzeker van worden. Als je denkt dat het daardoor niks wordt kun je overwegen de teef aan de lijn te doen om haar zo tegen te houden en rustig te houden. Je kunt haar dan steun en veiligheid bieden. Dit zorgt ervoor dat de reu weer durft te springen en dat het tot een koppeling kan komen. Een van onze fokkers heeft een speciaal stoeltje voor de dekkingen en legt daarbij de teef over de knie. Een ander gaf eens haar jonge reu, net toen de bazen de moed dat de dekking zou lukken al opgegeven hadden, op een zodanige manier een knietje dat de honden meteen vastzaten. Je hoort trouwens vaker verhalen dat de dekking gebeurt op het moment dat de bazen de moed in de schoenen is gezonken en er niet meer in geloven.

Logeerpertijen

Als de bazen besluiten om de reu en de teef bij elkaar te laten logeren voor de dekking duurt dat meestal een dag of vier, vijf. Zo gauw de teef dekrijp is kun je het beste de reu en de teef regelmatig uit elkaar houden. Als je dat niet doet zijn ze steeds met elkaar bezig en putten ze zich volledig uit. Je laat ze dan een keer of drie per dag een uurtje met elkaar spelen, en ziet dan gauw genoeg of het echt spel is of het voorspel. Je moet ze wel steeds in de gaten houden, zodat je tijdig kunt ingrijpen als ze koppelen. Als de teef er nog niet aan toe is moet je de reu niet steeds laten springen. Behalve dat hij daardoor heel moe wordt, wordt hij dan te vaak door de teef afgesnauwd en soms ook gebeten. Vooral bij jonge reuen kan dat tot gevolg hebben dat de lust ze vergaat en ze de teef niet meer dekken, ook niet als ze dat graag wil. Soms zijn de honden rustig maar er kan ook behoorlijk gepiept en gejankt worden naar elkaar. Zorg ervoor dat ze ook 's nachts niet bij elkaar kunnen komen. Na een dekking kun je ze rustig een tijd samen laten.

Na de dekking

Dan kun je kranten gaan sparen: ze zullen van pas komen. De grootte van een nest varieert van twee tot vijftien pups. In het algemeen krijgt een jonge teef meer pups dan een teef op leeftijd. De draagtijd bedraagt gemiddeld 63 dagen.

Paulien Poppe